

Her er, som det ses, vægten i ligestillingssagen helt åbenlyst lagt på adgangen til arbejdsmarkedet. Det er ikke af hensyn til børnene, at der skal skaffes daginstitutionsplasser, det er af hensyn til ligestillingen.

Risikoen er selvfølgelig, at vores konstante og meget berettigede fokus på netop den lige adgang til arbejdsmarkedet hele vejen op til de ypperste lederstillinger placerer familielivet og ikke mindst børnene i en klemme eller i et billede, hvor de mest af alt opfattes som en forhindring. En forhindring, som vi så kan komme om ved gennem etablering af flere daginstitutioner.

Stillet op på denne måde bliver det tydeligt, at der ikke er nogen entydig sandhed, der kan dække alle, for så vidt angår, hvad der er den rigtige måde at gøre tingene på – eller sat lidt mere på spidsen: Hvor stor interesse og vægt man lægger på ligestilling defineret som adgang til arbejdsmarkedet.

Ligestilling kommer til at betyde noget meget forskelligt alt afhængig af, hvor man befinder sig, det være sig i landet, socialt, karrieremæssigt og familiemæssigt.

Et andet sted, hvor regeringens ligestillingspolitik også fremgår, er i vores erhvervsstrategi, hvori følgende ordlyd kan findes – en ordlyd, der tager udgangspunkt i, at der er brug for alles ressourcer: ... både fordi et sådant samfund udnytter alle borgernes ressourcer, ikke kun elitens, og fordi virksomhederne i global konkurrence vil placere sig i lande og regioner, der giver de bedste rammebetingelser. Det omfatter ikke kun hård økonomi, men også værdier, det gælder f.eks. forhold som lige muligheder for uddannelse, ligestilling mellem mænd og kvinder, for social tryghed, lav kriminalitet, menneskerettigheder, bæredygtigt miljø og samfundets evne til at løse konflikter. Samfund, der lægger særlig vægt på sådanne værdier, vil have de bedste muligheder for at tiltrække og fastholde videnskabsøkonomiens vigtigste ressource: dygtige og kreative mennesker.

I erhvervsstrategien her er vinklen en lidt anden. Ja, man kan vel sige, at regeringen her taler med samme tunge som socialliberalismens fader, John Stuart Mill, engang for mange år siden gjorde det. Han påpegede, at kvinder vel med al rimelighed kunne forventes at have nogenlunde lige så stort et udviklingspotentiale som mænd, og alene af den grund var det en tåbelig tanke og idé at holde dem ude af arbejdsmarkedet og ude af demokratiet. Samfundet fratog jo derved selv en mulighed for at fordoble de menne-

skelige ressourcer og ideer og dermed, om ikke andet, den materielle velfærdsudvikling, der kunne ligge deri.

I dag er der mangel på menneskelige ressourcer. Der er brug for og bliver i stigende grad brug for alle hænder. Men igen: Det primære udgangspunkt er et fokus på, hvordan den materielle velfærd kan videreudvikles.

En debat som den, vi har i dag, er en oplagt mulighed for også at kigge tilbage, til eftertænkning og til at se, om vi kan lære noget af fortidens sejre og fortidens fejltrin. Sat på spidsen: Fortiden viser os, at uden kamp, ingen resultater. Det gælder helt tilbage fra kampen for kvinders valgret og videre op gennem tiden til rødstrømpernes og ungdommens oprør og krav om ligestilling.

Men fortiden viser os også tydeligt medaljens bagside, nemlig at en stor del af kvinderne, nemlig de dårligst stillede, dem med de laveste uddannelser, og dem, der ikke havde eller har mange muligheder for at vælge reelt, men blot måtte æde udviklingen og de stadig stigende krav til familiens økonomi, måske først og fremmest vandt retten til dobbeltarbejde, retten til at blive nedslidt både i hjemmet og på arbejdspladsen. Disse kvinder betalte og betaler vel stadig en meget høj pris for det, vi konstant skal kæmpe for ikke kun bliver elitens sejr.

Jens Kistrup skrev i 1970 midt under studentoprøret en tankevækkende klumme, som jeg for nylig havde fornøjelsen af for første gang at stifte bekendtskab med. Kistrups pointe er i korte træk, at i kampen for det udvidede demokrati på uddannelsesinstitutionerne overså ungdomsoprørerne, at der lå en meget stor risiko for, at det alligevel blot ville blive og være en elite, der ville høste fordelene, nemlig den elite, der havde og har kræfterne til at dygtiggøre sig midt i oprørets debatter og diskussioner. Kistrup slutter af med retorisk at konstatere, at fremtiden vil komme til at tilhøre de artige, dem, der formår at dygtiggøre sig på trods af, at fagligheden bliver pilleret ud af studierne. De stærke behøver ikke fagligheden. De skal nok sørge for selv at skaffe sig den.

Det var skrevet tilbage i 1970.

Kan der så drages en parallel til ligestillingspolitikken? Ja, måske i den forstand, at der også her vil være en elite, der nok skal klare sig, og som, når alt kommer til alt, under alle omstændigheder ville klare sig, ikke i kraft af deres køn og ganske vist ikke længere i kraft af nogle be-